



Blåmerket for
anvendt skovbrug

KONTAKT

Limfjordsrådets Sekretariat
Aalborg Kommune
Miljø- og Energiforvaltningen
Stigsborg Brygge 5
9400 Nørresundby

Tlf.: 9931 2000
Web: www.limfjordsraadet.dk
Mail: limfjordsraadet@aalborg.dk

LIMFJORDSRÅDETS ÅRSBERETNING 2020

– Status for vandplanarbejdet i oplandet til Limfjorden

Limfjordsrådet

1

"DET ER LIMFJORDS-
RÅDETS FORMÅL AT
UNDERSTØTTE FORBED-
RINGER AF LIMFJORDENS
MILJØTILSTAND"

INDHOLD

2

Forord	4
Klima og vådområder	5
• Fosfor	11
• Kvælstof	13
Vandløb	17
• Strækingsbaserede indsatser	20
• Spærringer	23
• Rørlægninger	26
Masterplan	27
Merværdi og synergiprojekter	29
• Stenrev	29
• Spøgelsesnet	30
• Havørred Limfjorden	32

KOLOFON

Årsrapport: LIMFJORDSRÅDETS ÅRSBERETNING 2020
– Status for vandplanarbejdet i oplandet til Limfjorden

Udgivet af: Limfjordsrådet

Udgivet: Februar 2021

Forsidefoto: Thorsten Møller Olsesen

Antal tryk: 450 eksemplarer

Trykkeri:

Foto: Limfjordsrådet



FIGUR 1: DER ER 18 OPLANDKOMMUNER TIL LIMFJORDEN. TI AF DISSE HAR KYSTLINJE DIREKTE TIL FJORDEN.

FORORD

Kommunernes arbejde med vandmiljøet i anden vandplanperiode slutter i 2021. I Limfjordsrådets årsrapport fra 2020 kan du bl.a. læse om:

- Danmarks største hovedvandopland Limfjorden, der har ca. 1/3 af den samlede nationale vådområdeindsats.
- Kommunernes arbejde med at gennemføre en vandløbsindsats for i omegnen af 125 mio. kr. til gavn for smådyr, fisk og vandplanter.
- Masterplanen for Limfjorden – en plan der skal fremme nye og bæredygtige løsninger omkring en Limfjord i balance.
- Et 5-årigt forsknings- og udviklingsprojekt med etablering af et stenrev i Limfjorden.
- Havørred Limfjorden og opfiskning af spøgelsesnet.

Det er et spændende arbejde og selvom der stadig er et godt stykke vej, kan vi heldigvis se det gavner.

Ålegræsset er vendt tilbage til nogle områder af fjorden, ørrederne gyder i større antal i de restaurerede vandløb, og hummeren har indfundet sig som én af de mange arter på stenrevet ved Livø.

Vi håber at du som en del af lokalbefolkningen eller som en af de mange gæster der besøger området, vil glædes over den miljømæssigt positive udvikling der kan ses i Limfjorden og dens opland.

Med venlig hilsen og god læselyst.

Jens Lauritzen
Formand
&
Jens Chr. Golding
Næstformand



Foto: Vesthimmerlands Kommune

KLIMA OG VÅDOMRÅDER

Vesthimmerlands Kommune og Limfjordsrådet samarbejder om et helhedsprojekt for Halkær Ådal til gavn for borgerne, klimaet, naturen, miljøet og landbruget. Projektet er udarbejdet under LIFE IP Natureman.

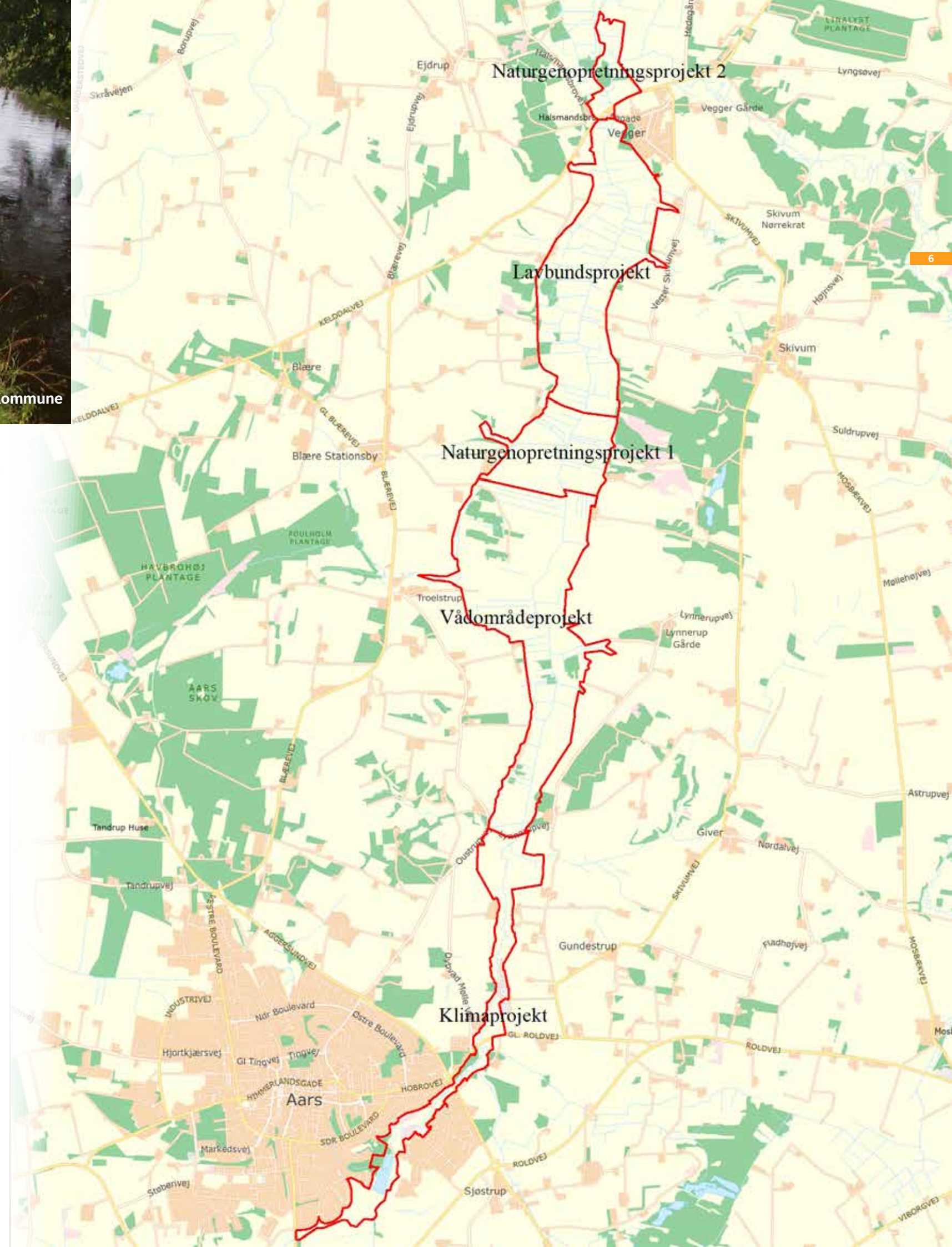
Det store naturprojekt skal bl.a. bidrage til Danmarks klimamål om en 70 % reduktion af klimagas, ved at reducere CO₂-udledningen med 3850 ton pr. år i lavbundsprojekter

Samtidig afhjælper projektet de oversvømmelsesproblemer som opleves fra tid til anden i Halkær ådal. Der etableres også et vådområdeprojekt, der reducerer kvælstofudledningen til Limfjorden med ca. 30 ton pr. år.

Vi ønsker at borgerne får mulighed for at være aktive i fritiden og mulighed for naturoplevelser. Derfor opfordres alle borgere til at komme med forslag til f.eks. nye stiforløb, udsigtstårne, svævebaner, trænings- og legefaciliteter.

Limfjordsrådet og Vesthimmerlands Kommune er i gang med de tekniske forundersøgelser på hele strækningen fra Gislumvej ved Aars by og til kommunegrænsen lidt nord for Vegger.

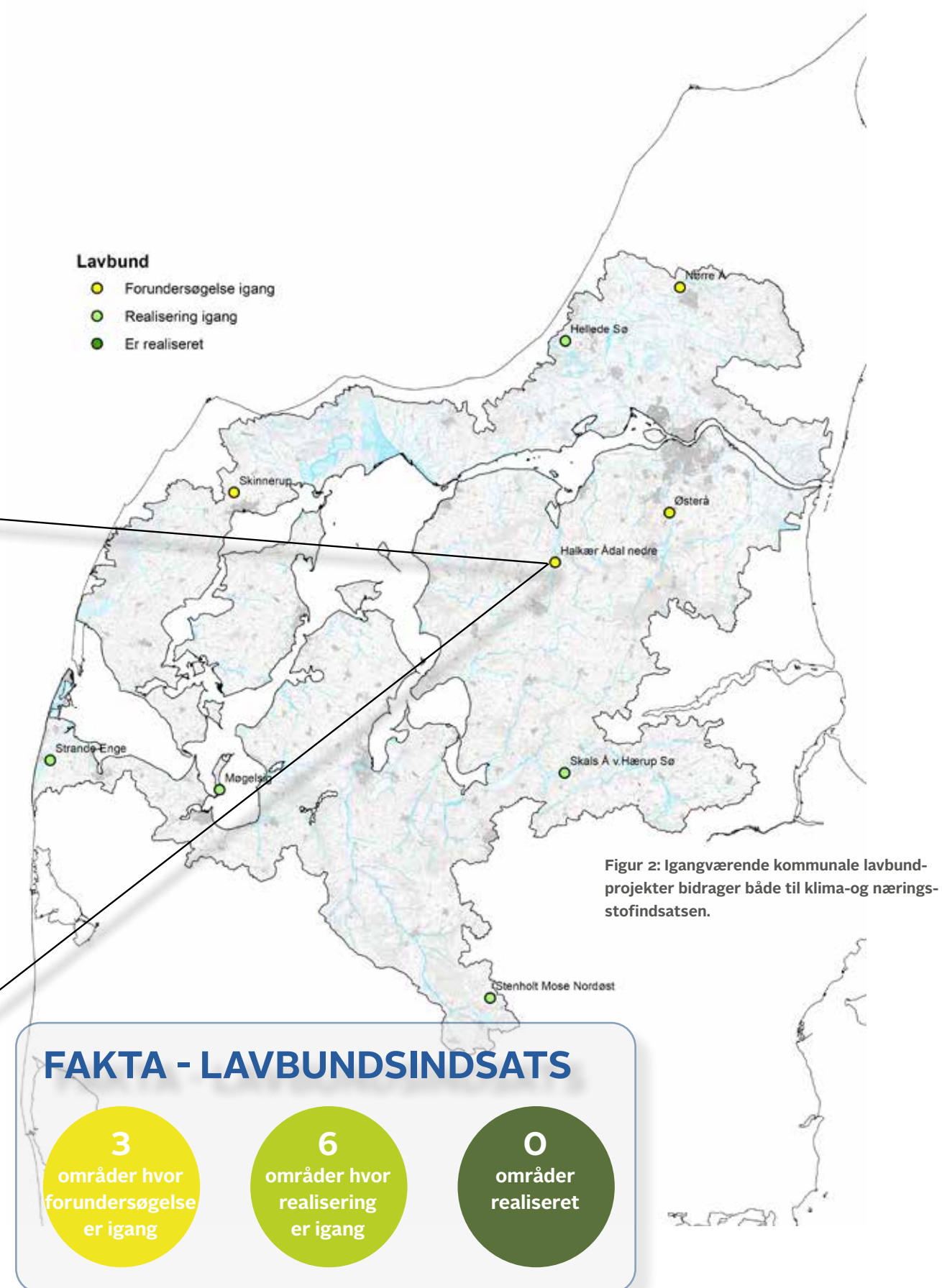
Undersøgelserne skal klarlægge mere præcist hvad der kan laves i Ådalen, og derefter skal lodsejere og andre aktører informeres om resultaterne og inddrages i den videre proces.



Målet er at skabe gode betingelser for naturen og miljøet ved at restaurere hele ådalen og skabe et område, hvor landbruget får en bæredygtig drift og igennem en jordfordeling får en bedre arrondering af jordene i Ådalen.



Foto: Vesthimmerlands Kommune



**KLIMAINDSATSEN ER FOR ALVOR I GANG,
OG DET ER VIGTIGT AT VI SAMARBEJDER
OM EN FÆLLES LØSNING.**

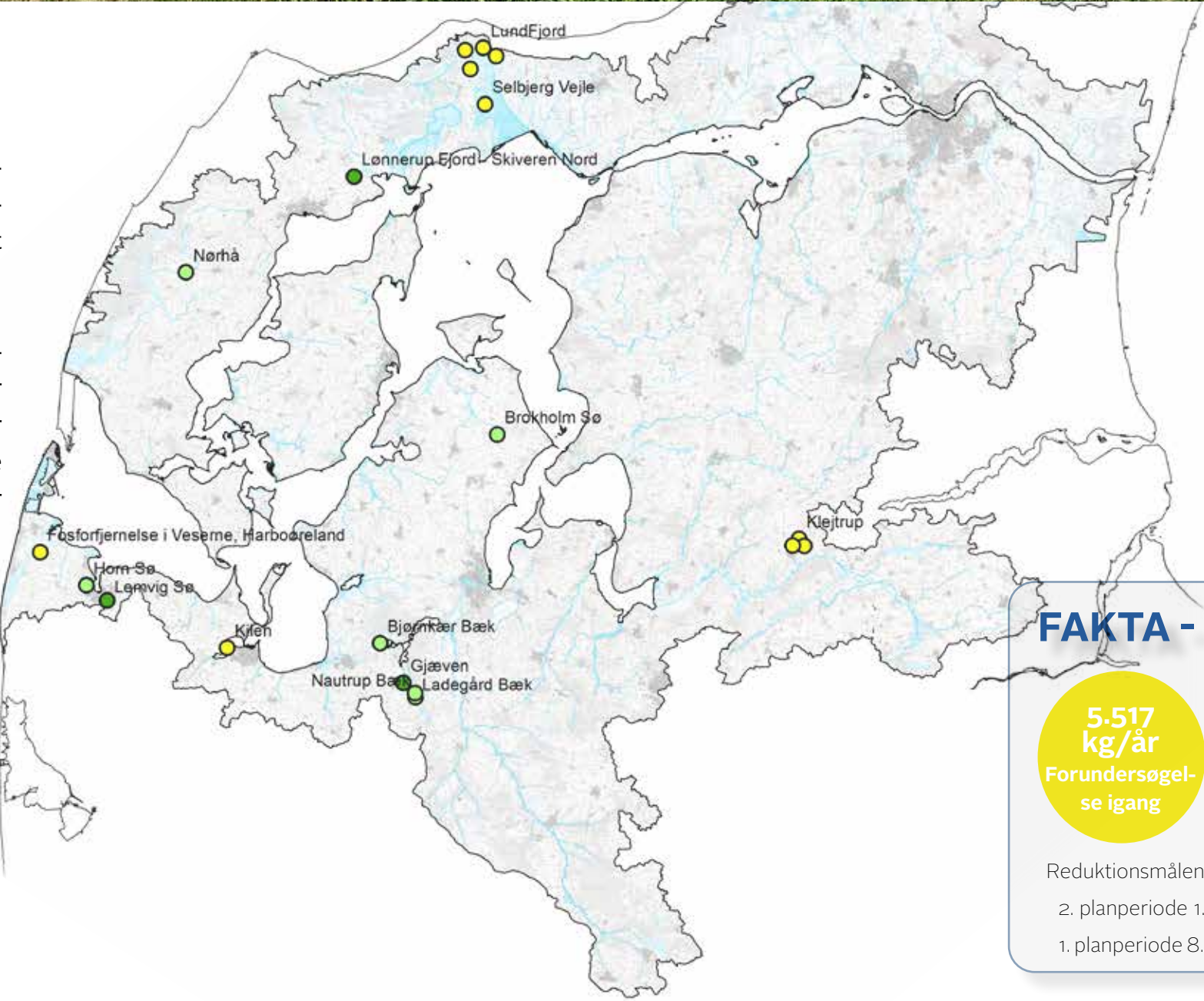


Foto: Limfjordsrådet - Lund Fjord

FOSFOR

Mange søer i Danmark er fosforpåvirkede. Formålet med fosforådale er, at aflejre partikelbundet fosfor umiddelbart opstrøms belastede søer.

Teknisk gøres dette ved at ændre vandløbet, så der ved store vandløbsføringer kommer midlertidige oversvømmelser af vandløbsnære arealer. Den tætte kontakt mellem vandløb og omgivelser giver også store vandløbsforbedringer.



P-VOP

- Forundersøgelse igang
- Realisering igang
- Er realiseret

FAKTA - FOSFORINDSATS



Reduktionsmålene Limfjorden:
2. planperiode 1.720 kg (2015-2021)
1. planperiode 8.618 kg (2009-2015)

Figur 3: De igangværende kommunale fosforådalsprojekter bidrager til en bedre tilstand i søerne i oplandet til Limfjorden.

KVÆLSTOF

For hundrede år siden lå der en perle-rad af holme og småøer langs kysten fra Aggersborg til Vejlerne. Udenfor holmene var der store ålegræseenge og ind imod land udgjorde laguner, strandsøer og Bjerre Å's delta et gradvist mere og mere tørt landskab op imod landsbyen Torup. Området blev kaldt "Sletten".

Siden blev der bygget diger og sluser for at udnytte området til landbrugsdrift. I dag er "Sletten" i mere eller mindre intensiv landbrugsdrift.

Limfjordsrådet og Vesthimmerlands Kommune samarbejder om at reetablere de våde enge som et vådområdeprojekt i den statslige vådområdeordning. Men ikke nok med det, så indgår "Sletten" i en stor LIFEansøgning, som sigter mod at reetablere strandenge og lave marin

naturgenopretning. Dels på Sletten men også ved Nørholm i Aalborg Kommune, Lovnkær i Mariagerfjord Kommune i den yderste del af Mariager fjord og ved Nærå strand og på nordkysten af Fyn i Nordfyns Kommune.

LIFEprojektet skal imødegå at vor kystnatur er under pres. Opdyrkning, inddæmning, eutrofiering og intensive forstyrrelser har gennem hundrede af år indskrænket levestederne i kystlandskabet, og meget natur er gået tabt. Den "milde" danske kyst med strandengen der møder det lave vand, med spredte stenrev, holme, ålegræs og muslingebanker, findes ikke så mange steder mere.

Derfor er de seks kystkommuner Vesthimmerland, Jammerbugt, Thisted, Aalborg, Mariagerfjord og Nordfyn gået sammen for at gennemføre et historisk stort naturgenopretningsprojekt, der skal genskabe det rige og dynamiske liv i kystlandskabet.



SLETTEN - MERE END ET VÅDOMRÅDE

VANDLØB

I oplandet til Limfjorden findes ca. 2.900 km ud af Danmarks i alt ca. 19.000 km målsatte vandløb. Hovedparten af vandløbene har miljømålet "god økologisk tilstand". Den specifikke målsætning for vandløbene fremgår af Vandområdeplan 2015-2021.

Spærringer og rørlægninger i vandløb forhindrer fisk og smådyrs frie vandring i vandløbene, ligesom de fysiske forhold i vandløbet påvirkes negativt. Spærringer og rørlægninger forringer således faunaens livsvilkår og kan derfor gøre det svært for faunaen at opretholde naturlige bestande.

For at opnå "god økologisk tilstand" i vandløbene angiver Vandområdeplan 2015-2021 derfor et indsatsprogram for de enkelte vandløb. Indsatsprogrammet for vandløbsrestaureringer i Vandområdeplan 2015-2021 tager i høj grad udgangspunkt i kommunernes og vand-

rådets forslag til indsatser fra 2014. Indsatsen kan f.eks. bestå i at fjerne en spærring eller en rørlægning, lægge grus ud eller genslynge vandløbet.

Vandløbsrestaureringer forbedrer de fysiske forhold i vandløbet, så bl.a. ørreder får bedre gydemuligheder, flere rentvandsdyr kan leve, og vandet bliver bedre iltet med en forbedret vandkvalitet til følge.

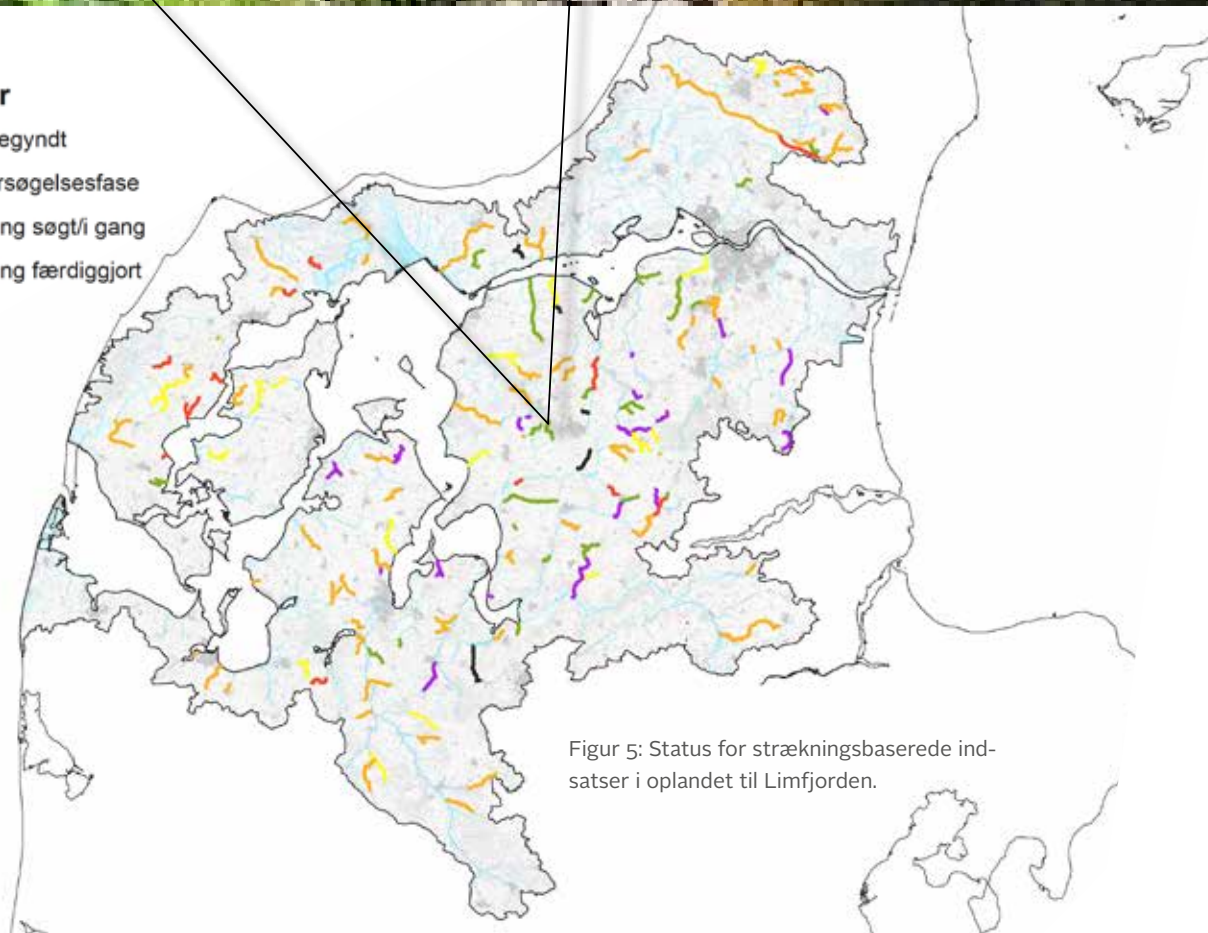
Opgørelserne på de følgende sider viser status for, hvor langt kommunerne er med de forskellige vandløbsindsatser i Limfjordslandet ved årsskiftet 2020-2021. Kategorien "Andet" kan dække over, at status ikke er udfyldt af kommunen, at der er givet afslag på ansøgningen pga. manglende omkostningseffektivitet eller, at ingen af kategorierne passer ind i status for indsatsen.



Foto: Vesthimmerlands Kommune - Restaurering i Jelstrup Bæk

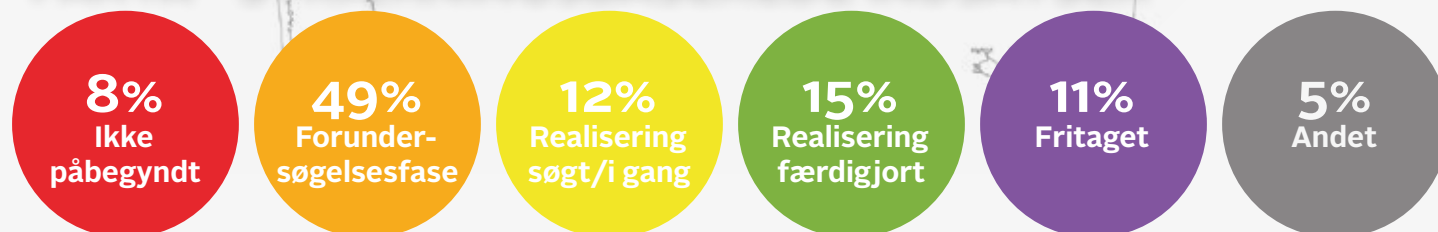
Strækninger

- Ikke påbegyndt
- Forundersøgelsesfase
- Realisering søgt/i gang
- Realisering færdiggjort
- Fritaget
- Andet



Figur 5: Status for strækningssbaserede indsatser i oplandet til Limfjorden.

FAKTA - STRÆKNINGSBASEREDE INDSATSER



Procentsatserne er udregnet ift. de samlede strækningssbaserede indsatser.

STRÆKNINGSBASEREDE INDSATSER

I Havbro og Jelstrup bæk, der er tilløb til Trend Å i Vesthimmerlands Kommune, er der i 2020 gennemført et vandplansprojekt.

I Havbro Bæk er der foretaget store ændringer. Her er udlagt sten, dødt ved og grus over flere strækninger. Nedstrøms Løgstørvej er der etableret et nyt snoet vandløb på 600 meter som erstatning for 2 rørlagte strækninger. De rørlagte strækninger er bibeholdt til afledning af dræn og fungerer i dag som et lukket tilløb til vandløbet. Det nye vandløb er anlagt med gydegrus på store dele af bunden og der er et gennemsnitligt fald på 6 ‰, hvorved der er skabt fine muligheder for gydning samtidigt med at opvækst muligheder er gjort gunstige med skjulesten og kommende vandplanter.

I Jelstrup Bæk har vi blandt andet etableret 3 nye gydebanker og hævet bunden med 25 cm over en strækning på 125 meter, hvor brinken ville skride ud. På stedet er et godt fald, så hævnngen er egentligt én stor gydebanke. På andre strækninger er vandløbet snævret ind med stenbunker eller dødt ved for at skabe en bedre strøm og forhåbentligt en sandfri strømrende i fremtiden.

Projektet er udført i en god dialog med lodsejerne, entreprenøren og kollegaer.



Foto: Havbro bæk – dele af den nye åbne strækning.

LIMFJORDSRÅDET AFPRØVER NYE TEK- NIKKER TIL AFSÆTNING

- Limfjordsrådets Sekretariat har i 2020 afprøvet nye tekniske løsninger til at effektivisere og forbedre gravearbejdet ved vandløbsindsatser. Ved det nygravede profil ved Mølgaard Dambrug er der således lavet 3D-gravefiler i GIS, som efterfølgende er lagt ind i gravemaskinen. Metoden giver lodsejer, entreprenør og projektejer mulighed for, at se profilet inden det graves. Projektleder har desuden mulighed for at detailprojektere hvor brinker lægges ned, bunden udvides, indsnævres mv. Entreprenøren har estimeret at et vandløb kan graves 25 % hurtigere ved den nye teknik ift. almindelig afsætning.

Limfjordsrådets Sekretariat har lavet en video af processen, som kan ses her: www.youtube.com/watch?v=XeCOYLYFMFg



Foto: Aalborg Kommune - Restaurering i Dybvad å.

SPÆRRINGER

Dambrugsejerne Peter og Heidi Holm bød den 1. oktober 2020 indenfor ved Mølgård Dambrug for at vise det nye vandløbsprojekt ved dambruget frem.

I projektet har dambruget, i samarbejde med Aalborg Kommune og Limfjordsrådet, erstattet fisketrappen ved dambruget med et ca. 300 m langt slynget vandløb. I det nye vandløb er der udlagt en række gydebanks og skjulesten for at hjælpe ørrederne.

I dag støttes fiskebestanden i Dybvad Å ved, at opdrættede fisk bliver udsat i vandløbet.

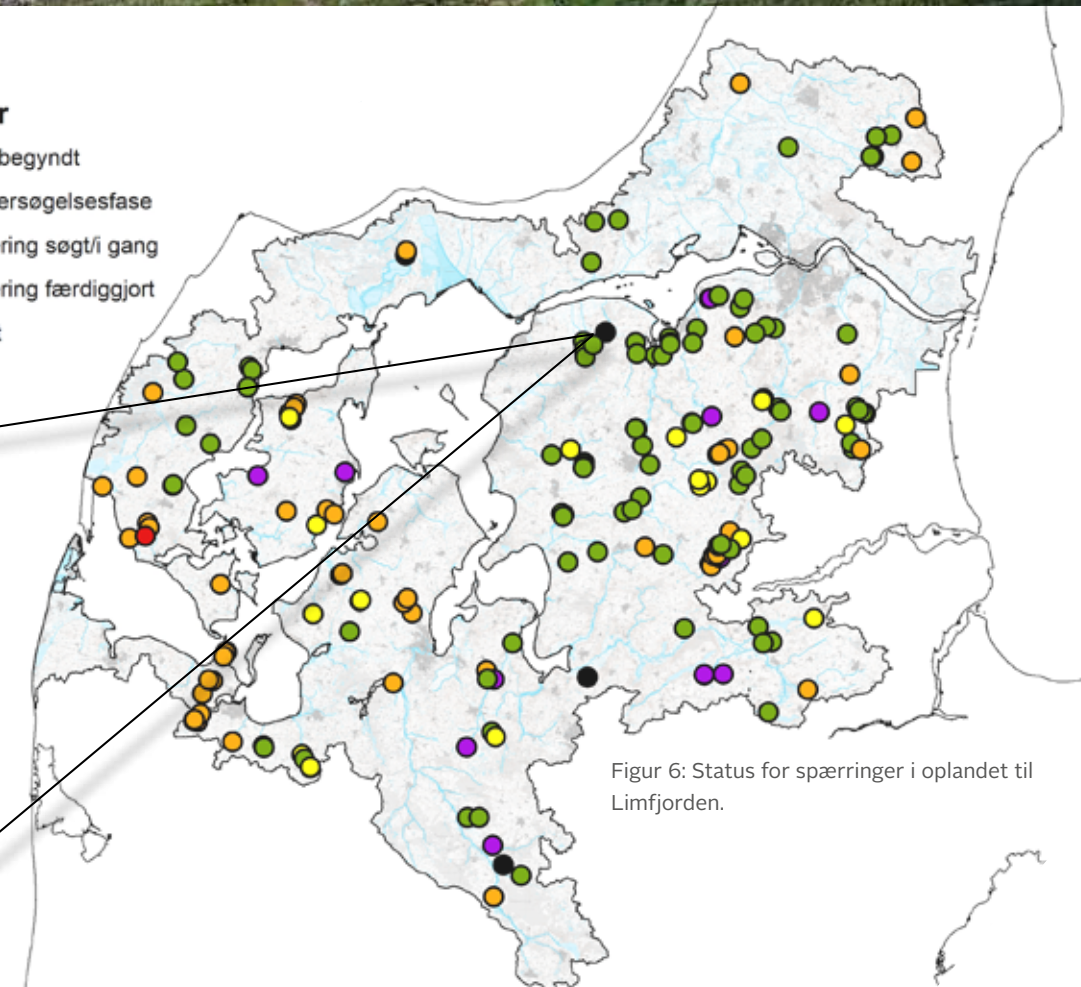


Foto: Aalborg Kommune - Dambrug i Dybvad Å før fjernelse af spærring.

Med vandløbsrestaureringen er den fjerde og sidste spærring i Dybvad Å fjernet. Der er derfor forhåbninger om, at fiskebestanden fremover kan klare sig selv.

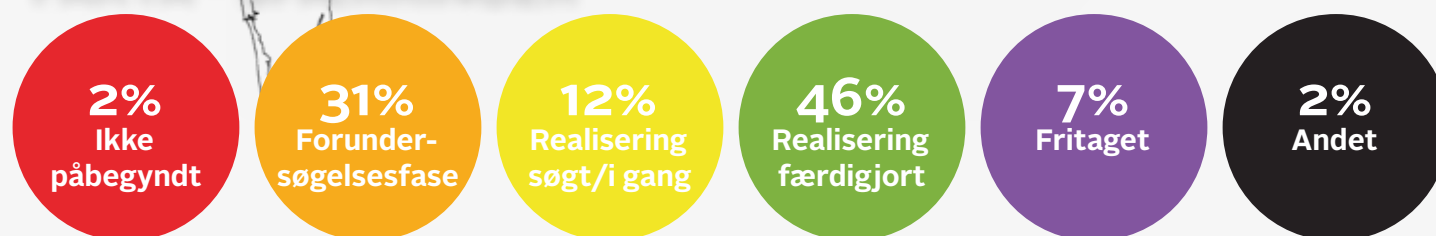
Spærringer

- Ikke påbegyndt
- Forundersøgelsesfase
- Realisering søgt/i gang
- Realisering færdiggjort
- Fritaget
- Andet



Figur 6: Status for spærringer i oplandet til Limfjorden.

FAKTA - SPÆRRINGER

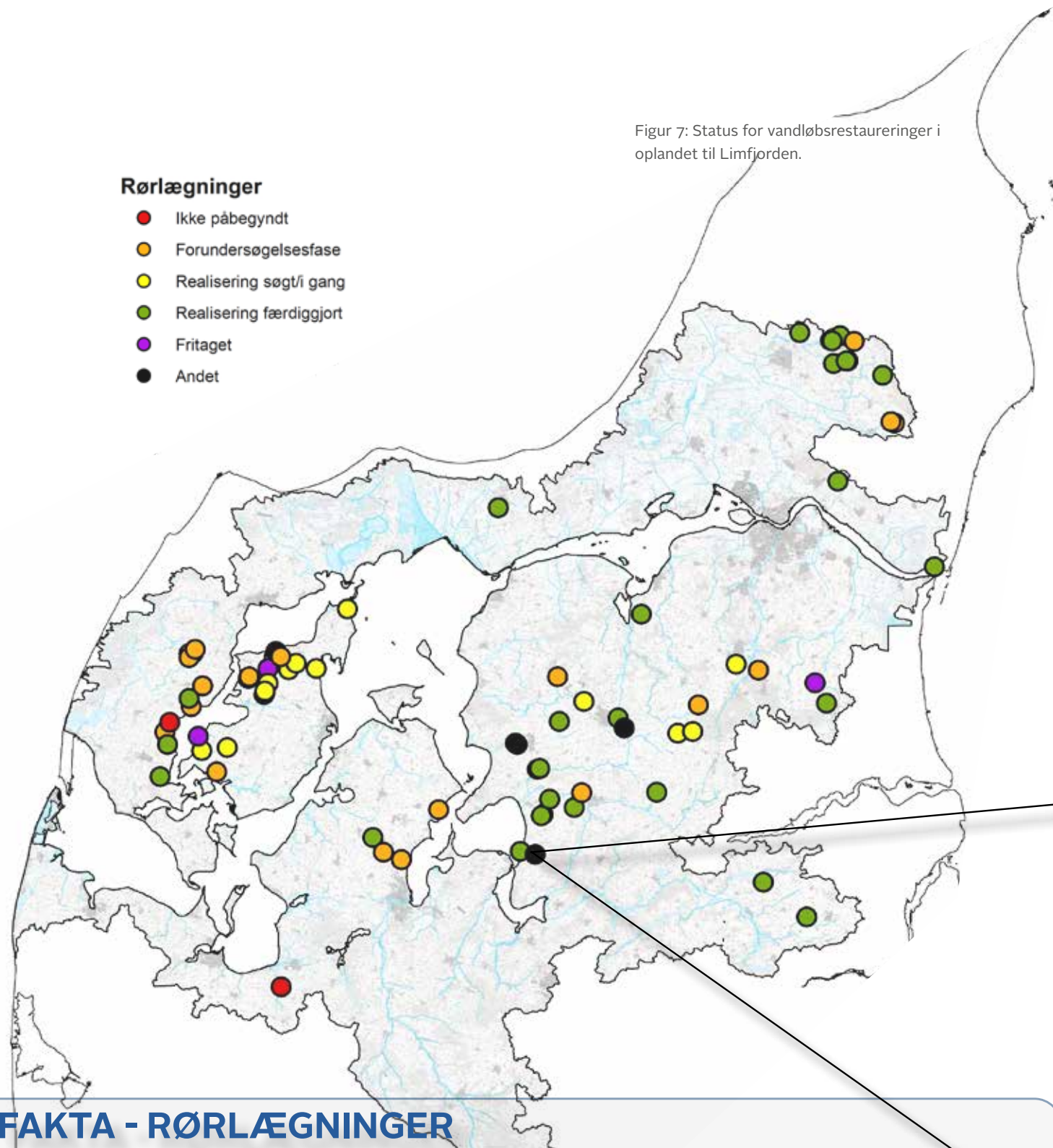


Procentsatserne er udregnet ift. de samlede strækningsbaserede indsatser.

Figur 7: Status for vandløbsrestaureringer i oplandet til Limfjorden.

Rørlægninger

- Ikke påbegyndt
- Forundersøgelsesfase
- Realisering søgt/i gang
- Realisering færdiggjort
- Fritaget
- Andet

**FAKTA - RØRLÆGNINGER**

2%
Ikke
påbegyndt

31%
Forunder-
søgelsesfase

18%
Realisering
søgt/i gang

39%
Realisering
færdiggjort

4%
Fritaget

6%
Andet

Procentsatserne er udregnet ift. de samlede strækningsbaserede indsatser.

RØRLÆGNINGER

Det er ikke kun i de store vandløb, at der er havørreder.

Limfjorden har også tilløb af en lang række små vandløb med havørredopgang, eller potentiale til det.



Sidst i februar 2020 fjernede Viborg Kommune store dele af en rørlægning (RIN-1332) ved Ulbjerg Møllebæks udløb i Lovns Bredning. Bækken er et af de mange små vandløb, der gerne skal levere masser af havørreder til Limfjorden. Ca. 25 m af rørføringen blev gravet op og fjernet. Et kort stykke rør blev bevaret for at sikre fortsat mulighed for at krydse vandløbet på stranden.

Foto: Viborg Kommune -
Restaurering i Ulbjerg Møllebæks udløb

MASTERPLAN

Klimaudfordringerne er en af bevæggrundene for arbejdet med at udarbejde en Masterplan for Limfjorden – en plan der skal fremme nye og bæredygtige løsninger i det kommunale fællesskab omkring en Limfjord i balance.

Udkastet til masterplanens strategidel er sammen med bagvedliggende faglige notater udarbejdet i 2020. Efterfølgende skal det præsenteres for KKR, henholdsvis Nord og Midt.

Senest har der d. 12. januar 2021 været afholdt webinar for inviterede repræsentanter for en lang række organisationer med interesse for Limfjorden og oplandet dertil.

Se eller gense webinarret på:
www.youtube.be/Wgolp7qbbc.

Formålet var at præsentere udkastet og -ikke mindst - at invitere til dialog om udfordringer og muligheder, og til samarbejde om at finde de fælles gode løsninger. Kommentarer og ideer til masterplanens faglige indhold og fremtidige interessentinddragelse er vigtige input i det videre arbejde, hvor næste skridt er, at strategien bliver vedtaget i Limfjordsrådet og derefter i de enkelte kommuner.

Herefter vil der blive udarbejdet en egentlig handlingsplan som mere konkret beskriver de ting der skal ske i de kommende år.

VERDENSMÅL for bæredygtig udvikling



MERVÆRDI OG SYNERGIPROJEKTER

STENREV VED LIVØ

Limfjordsrådet har sammen med Miljøministeriet etableret et stenrev vest for Livø, og i de seneste fem år undersøgt om stenrevet kan hjælpe med at forbedre tilstanden i Limfjorden. Limfjorden mangler de store sten, som gennem hundrede af år er blevet fisket op. Flere sten på fjordbunden giver tangplanterne bedre mulighed for at vokse.

Når planter gror, producerer de ilt. Flere tangplanter under vand vil dermed være med til at forbedre iltforholdene i fjorden. Samtidigt vil mere ilt i vandet fastholde næringsstofferne fosfor og kvælstof i fjordbunden. Næringsstoffer som uden ilt i vandet frigives og er med til at forurene fjorden.

Vore undersøgelser viser imidlertid, at der er så mange alger i vandet i

Limfjorden, at der ikke kommer nok lys ned på bunden, når vandet er mere end to – tre meter dybt.

Dermed kommer der ikke tilstrækkeligt mange tangplanter på de udlagte sten og derfor har stenrevet ikke den ønskede effekt på ilt og næringsstoffer.

Til gengæld skabes der et rigt dyreliv på stenrevet og undersøgelserne har vist, at der er kommet mere end ti gange så stor biomasse af planter og dyr på stenrevet sammenlignet med den bare mudderbund.

Det er velkendt at stenrev er en af de naturtyper hvor biodiversiteten er størst, og flere stenrev i Limfjorden vil derfor bidrage til at øge naturindholdet i fjorden. Stenrev på lavt vand vil sikre flere tangskove og på dybere vand

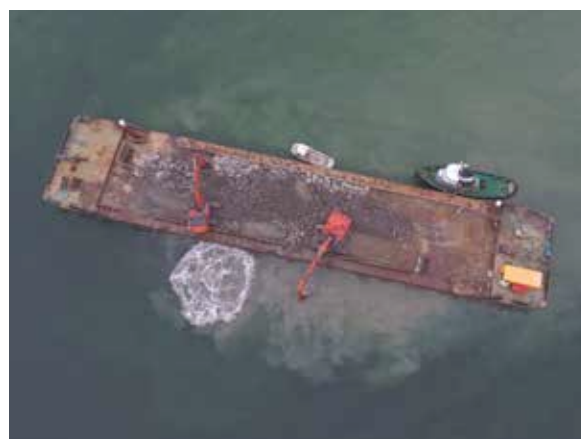


Foto: Limfjordsrådet - Stenene til stenrevet bliver fragtet ud til en stor pram, hvorfra to gravemaskiner placerer stenene på bunden af fjorden.

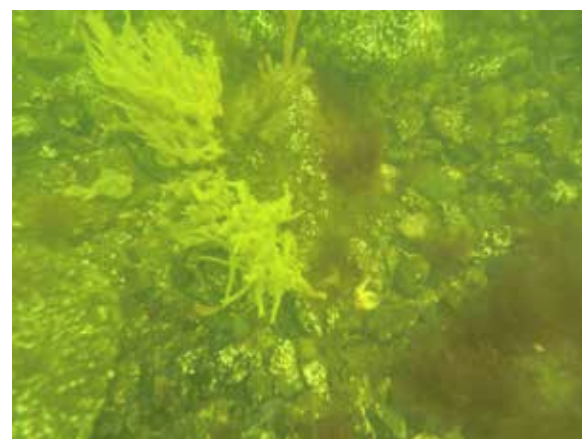


Foto: Limfjordsrådet - Væksten af makroalger på bunden er også afhængig af stenene. Uden fast substrat har de ikke mulighed for at få fæste.

også opvækstmuligheder for fisk samt skjulesteder for eksempelvis hummeren. Limfjordsrådet vil derfor i de kommende år arbejde for at etablere flere stenrev i Limfjorden.

TIL KAMP MOD SPØGELSESNET I LIMFJORDEN

Spøgelsesnet er en betegnelse for fiskeredskaber, der er mistet eller efterladt i vandet og derfor fortsætter med at fiske til ingens nytte, og i tillæg hertil bidrager til forureningen med bl.a. plast. Limfjordsrådet lavede i 2019 et pilotprojekt, hvor en række spøgelsesnet blev hævet fra fjordbunden og fjernet. Indsatsen belyste, at problemets omfang er langt større end tidligere antaget og problemstillingen fik stor mediedækning.

Siden da har flere andre organisationer dokumenteret, at spøgelsesnet i Limfjorden er et stort og alvorligt problem. Limfjordsrådet vurderer, at problemets omfang er så stort, at det kræver handling på flere niveauer for at blive løst.

Derfor har sekretariatet i 2020 været i dialog med de relevante myndigheder og en række interessenter om problemstillingen og arbejdet på at skaffe finansiering til:

- at fortsætte oprydningsarbejdet, så eksisterende spøgelsesnet fjernes.
- at lave oplysningskampagne, der kan skabe en adfærdsændring.
- at udvikle og igangsætte præventive tiltag, så færre redskaber mistes og efterlades, og de der gør, lettere kan genfindes, hæves og fjernes.
- at undersøge og tilpasse forvaltningspraksis for fiskeriet i fjorden, så det gøres bæredygtigt.
- kampen mod spøgelsesnet i Limfjorden fortsættes i 2021 til gavn for Limfjorden, de fisk og skaldyr der lever her og de mennesker, der har deres gang på og omkring fjorden.

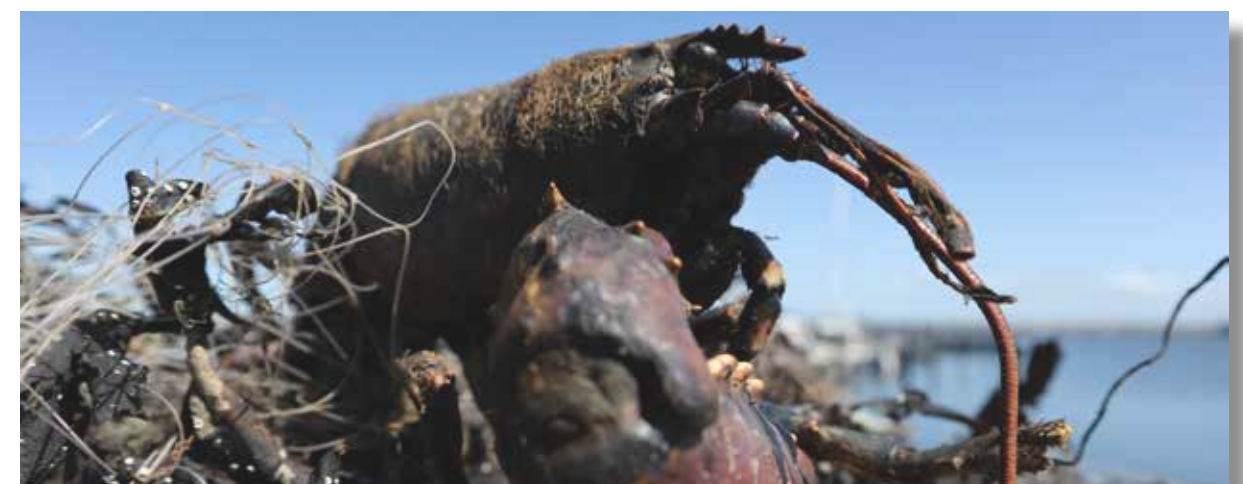


Foto: Limfjordsrådet - Spøgelsesgarnene er til fare for hummere og andre bundlevende dyr. Hummeren tror, at det sammenkrøllede garn er et perfekt hul, som den kan ligge på skjul i. I virkeligheden er det en dødsfælde.

HAVØRRED LIMFJORDEN

Limfjordsrådet har også i 2020 gjort en indsats for at skabe en attraktiv lystfiskerdestination med udgangspunkt i de ca. 1.000 km kyst, der er rundt om fjorden. Covid-19 og nedlukningen af Danmark gjorde det selvsagt vanskeligt at tiltrække udefrakommende gæster til Limfjorden, men ikke desto mindre er der en stigende interesse for Limfjordens fiskeri fra både lystfiskere og turisterhvervet rundt om fjorden.



Certificeret erhvervsnetværk etableret

I samarbejde med turistorganisationerne, og med midler fra bl.a. Erhvervsstyrelsens Landdistriktspulje, LAG Småøerne, LAG Skive-Viborg, LAG Jammerbugt-Vesthimmerland og FLAG Thy-Mors og BRN Aalborg er der etableret et erhvervsnetværk, som målrettet arbejder på at tiltrække og servicere lokale og tilrejsende lystfiskere. Pt. er 55 erhvervsaktører certificeret som lystfiskervenlige, og de præsenteres alle på: www.havorredlimfjorden.dk,

som er den samlede platform for lystfiskeriet i og omkring Limfjorden.

Øget synlighed

Hjemmesiden www.havorredlimfjorden.dk er for mange blevet et vigtigt værktøj, når de planlægger deres fiske-ture eller fiskerejser. I 2020 har platformen haft 67.000 besøgende. Det er en tredobling ift. 2019, og fjorten gange så mange som i 2018, hvor siden havde et årligt besøgstal på 4.800. Hjemmesidens indhold præsenteres på dansk, tysk og engelsk, men grundet de særlige forhold i 2020, er det primært lykkedes at tiltrække danske lystfiskere (85%). Fremadrettet vil fokus i høj grad også være på at fange interessen hos udenlandske lystfiskere.

Indsatsen for at fremme lystfiskerturismen fortsætter

Projekt Havørred Limfjorden fortsætter arbejdet med at udvikle lystfiskerturismen, og der er planlagt et spændende program for de næste - indtil videre 3 - år, med finansiering fra en række kommuner og flere eksterne parter. På den korte bane arbejdes der på at udvikle en række støttepunkter for fiskeriet omkring fjorden, hvor der i den forbindelse opsættes skilte, der oplyser om mulighederne for lystfiskeriet i fjorden.

OPNÅEDE RESULTATER:

